

קדשנו

דע אר
אלק אכד
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו"ה אה"ח מרת פעריל ב"ר טובי" ע"ה

גליון קנ - פרשת לך לך - שנת תשפ"ד

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא פרק מו
שיעור קא (פרשת נצבים תשס"א)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

גבורי כח עושי דברו:

ה'כח של
'תקיפות הדעת'

עמוד ה'

זה הדבר אשר צוה ה' לעשות:

מעלת

וקדושת

ישראל שיש

להם היכולת

לקיים

מצוותיו

יתברך

א. קדשנו במצותיך: קדושתו יתברך בתוך בני ישראל ע"י קיום המצוות

אשר קדשנו במצותיו - כקידושי אשה | וביתר עומק: 'קדשנו' - כלל אותנו בקודש העליון | מידות האדם הם התפשטות מעצם מהותו, אך ה'רצון' הוא השורש הכולל את כולן | חיצוניות הרצון - רצון בדבר בשביל תועלת אחרת, פנימיות הרצון - החפץ במה שנפשו מתענגת בו | פנימיות הרצון מגלה את עצמות הנפש, וכן תומצ"ץ הם גילוי פנימיות רצון העליון | 'קדוש' - מופרש ומובדל מכל העולמות, 'מצוה' - מלשון חיבור וצוותא

ב. והייתם לי קדושים: ישראל קדושים ומיוחדים להשי"ת בכח עבודת האבות

ג' האבות מכוונים לג' עמודי עולם - תורה עבודה וגמ"ח | ע"י קיום תומצ"ץ נעשים מרכבה להקב"ה כמו האבות הק' | עומק ענין התפלה - התדבקות אמיתית בהשי"ת | והיא בכח ירושת האבות שבתוכנו, וזה טעם הזכרת האבות הק' בראש התפלה | 'האשה נקנית בשלש דרכים' - נגד שלשת האבות | 'והייתם לי סגולה' - כמו 'הרי את מקודשת לי' | 'ישראל' - 'לי ראש' | במתן תורה זכינו לאור מקיף

ג. תמים יהיה לרצון: רצונם של בני ישראל לקיים תמיד רצונו יתברך

משעת מ"ת ואילך אפשר לעורר רצון העליון גם כאשר הגוף עדיין אינו מזוכך | עיקר היחוד בקיום 'רצון השי"ת' אינו אלא כאשר אין לאדם רצון אחר משלו | במתן תורה נוצר 'עם ישראל' שרצונו תמיד לקיים רצון הבורא באמת ואז גילה הקב"ה נקודה עמוקה בנפש האדם המתייחדת תמיד עם בוראה יתברך | ומאז יש לנו כלל גדול שגם חושך לא יחשיך ממך'

א.

קדשנו במצותיך: קדושתו יתברך בתוך בני ישראל ע"י קיום המצוות

ועל זה נאמר בענין קיום המצוות (ויקרא כ, כו) 'והייתם לי קדושים' כי 'קדוש' אני ה'.

מידות האדם הם רק כוחות המתפשטים מעצם מהותו

וביאור הדברים הוא ע"פ מה שכבר קדם מאמרנו פעמים רבות בביאור מהות ספירת ה'כתר' - רצון שבנפש האדם, שחלק זה מגלה את עצמות הנפש העומדת למעלה מכל שאר המידות הנכללים בה. כי אילו שאר כל הספירות הנכללות במהות האדם, כגון חלק המוחין שלו - חכמה ובינה, והמידות - חסד וגבורה וכו', כולם הם רק כוחות שונות המתפשטות מעצם הנפש. כי אף שאכן הנפש מתלבשת בהם ועל ידה בלבד יכולים המה לפעול פעולתם, אולם עדיין אין הם מגלים את עצם מהות הנפש העצמית, והינם רק כוחות פרטיים המשתלשלים ממנה.

ה'רצון' הוא השורש הכולל את כל שאר המידות

אך שונה מהם היא מידת ה'רצון' שבנפש, שאיננה נחשבת כמו כל כח פרטי שבנפש, אלא היא השורש והמקור לכל שאר הכוחות והמידות, והיינו שהיא הקרובה ביותר לעצמות מהות נפש האדם. שהרי בעצם הנפש ממש אין לנו שום השגה, ולא שייך להבין אותה ולהסביר את מהותה כלל, כי

כן לאין קץ הוא יחוד נפש האלוקית העוסקת בתורה ומצות, שבהם מתייחד האדם המקיים אותם עם הקב"ה ביחודא שלים.

ביתר עומק: 'אשר קדשנו' - שכלל אותנו בדרגת קודש העליון

וביתר עומק מפרש התניא הלשון 'קדשנו' הנאמר אצל קיום המצוות, שהכוונה בה היא על מה שהעלנו השי"ת למדרגה נפלאה של דבקות באלוקות, באין סוף ב"ה עצמו המופרש ומובדל מכל העולמות. ועל זה מורה הלשון 'קדוש' - כטעם הברלה והפרשה, והיא דרגת סובב כל עלמין שלמעלה מעלה מהחיות העליון הפשוט המתלבש בתוך העולמות להחיות. ופירוש 'אשר קדשנו' היינו לומר שע"י שמקיים האדם את התורה והמצוות המשתלשלים ממדרגה עליונה ונפלאה זו, הרי הוא בעצמו עולה ומתעלה למעלת קדושה הלזו של הא"ס ב"ה ממש, וקונה גם לנפשו שלמטה איכות קדושה ונשגבה זו, ומתייחדת ומתכללת בו יתברך עד שנעשים לאחדים ממש.

כתב התניא בפרק מו, וז"ל: 'וז'ש' אשר קדשנו במצותיו/ כאדם המקדש אשה להיות מיוחדת עמו ביחוד גמור וכו', ככה ממש ויתר על כן לאין קץ הוא יחוד נפש האלוקית העוסקת בתורה ומצות ונפש החיונית ולבושיו הנ"ל באור א"ס ב"ה וכו'. וז"ש אשר קדשנו במצותיו, שהעלנו למעלת קודש העליון ב"ה שהיא קדושתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו. וקדושה היא לשון הברלה - מה שהקב"ה הוא מובדל מהעולמות, והיא בחי' סובב כל עלמין, מה שאינו יכול להתלבש בהן. כי ע"י יחוד הנפש והתכללותה באור א"ס ב"ה הרי היא במעלת ומדרגת קדושת א"ס ב"ה ממש, מאחר שמתייחדת ומתכללת בו ית' והיו לאחדים ממש, וז"ש (ויקרא כ, כו) והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' וכו'.

'אשר קדשנו במצותיו' - כמו קידושין הניתנים לאשה

ביאר כאן התניא את מעלת קדושת המצוות שציונו הקב"ה לקיים אותם ולהתדבק אליו על ידם, ע"פ נוסח הברכה שאנו אומרים עובר לעשייתך 'אשר קדשנו במצותיו', ומבאר אותה התניא בעומק לפנים מעומק. ומתחילה פירש את המשמעות בזה שהוא כענין 'קידושין' הניתנים לאשה כדי ליחד אותה לבעלה, להיותה מיוחדת ומוכנת אליו ביחוד גמור, ואסורה על אכולי עלמא כהקדש (ע"פ קידושין ב:). והכי נמי ויתר על

פטרון הגליון - חשוון

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מורה"ר מנשה פרענקל הי"ו

לע"נ אביו הרה"ח נפתלי הירץ בן הרב מנשה ז"ל
נלב"ע י' חשוון תשפ"ב לפ"ק

ועל כך אנו מברכים להקב"ה על עשיית המצוות ואומרים 'ברוך אתה ה' וכו' אשר קדשנו במצותיו, והיינו שאנו מודים ומשבחים לא-ל הטוב על מה שהעלה אותנו ורוממנו מכל לשון - בזה שאנו דבוקים בדרגת 'קודש' העליון שהוא למעלה מכל כוחות הבריאה, אשר אי אפשר כלל להשיג ולהידיבק במדרגה נעלה זו אלא ע"י קיום רצונו יתברך במצותיו, ועל ידם בלבד יש לנו קשר בדרגה עליונה זו

היא למעלה ממקום השגת שכל האדם. אך הכח הקרוב ביותר לעצמותה ממש - הוא הרצון שבה, וממנו יש קצת גילוי לעצם מהות הנפש.

חיצוניות הרצון - רצון בדבר בשביל סיבה אחרת
וגם במידת הרצון ישנם כמה מדרגות שונות, כגון שישנו 'חיצוניות הרצון', והיינו מה שהאדם עושה בבחירתו אך לא מטעם שהוא רוצה בדבר זה עצמו, אלא מפני דבר אחר שיוצא ממנו. וכגון אדם שברצונו להיות עשיר ובעל נכסים, ואין כוונתו בזה כל כך לעצם הממון שיתרבה אצלו, אלא מטרתו לתכלית הכבוד שיקבל עבור ריבוי נכסיו ונדבותיו וכדומה. הרי שהחפץ והרצון העז שלו להרבות כסף ורכוש - אינו בשביל הממון עצמו אלא בגלל מבוקש אחר, וזה נקרא 'חיצוניות הרצון'. ואכן רצון כזה עדיין אינו גילוי של עצם הנפש עצמה.

פנימיות הרצון - רצון בדבר שנמשך מתענגות בו
ועיקר מהות הרצון הוא 'פנימיות הרצון', והיינו מה שהאדם רוצה באמת, והוא עצם מבוקשו התכליתי, ואי אפשר לפרש ולבאר טעם גלוי למה הוא רוצה כך, וכמאמר 'אין טעם ברצון'. והטעם שכן יכולים לומר למה שהוא רוצה בכך - הוא רק מפני שיש לו תענוג רב ממנו, ונפשו מתענגת מזה מאד. וכגון במשל הנ"ל - מה שהאדם החומרי רודף ומבקש אחר 'כבוד' - היינו מפני שמזה יש לו ולנפשו עונג וסיפוק, ומה שרוצה בלי טעם משום דהנה הטעם הוא - מפני שזהו עצמותו, ודייקא לכן הוא רוצה בזה, והרצון העצמי של האדם הוא גילוי אל הנפש עצמה, כי הסיבה היחידה שהוא רוצה כך אינו אלא

בעצם, ועל כך הינם מגלים את עצמות מהות האין סוף ב"ה. וזה נקרא בחי' **סובב כל עלמין**, ר"ל שהוא מקיף מסביב את כל העולמות ואינו מתלבש בהם, כי הוא למעלה מעלה מהם. וכך זה שורה ומתגלה בעצם התורה והמצוות.

'קודש' - מופרש ומובדל מכל העולמות
וביאר התניא שמדרגה נעלית זו מכונה בשם 'קודש' - שפירושו מלשון הבדלה והפרשה, כי כאמור דרגה עליונה זו של אלוקות מופרש ומובדל מכל העולמות ואיננה מתלבשת בהם לגודל מעלתה ורוממותה. וכאשר האדם מקיים את התומ"צ והוא דבוק בהם באמת, הרי הוא מתדבק ומתקשר לדרגה נפלאה זו של עצמות הבורא ב"ה. ועל כך אנו מברכים להקב"ה על עשיית המצוות ואומרים 'ברוך אתה ה' וכו' אשר קדשנו במצותיו', והיינו שאנו מודים ומשבחים לא-ל הטוב על מה שהעלה אותנו ורוממנו מכל לשון - בזה שאנו דבוקים בדרגת 'קודש' העליון שהוא למעלה מעלה מכל כוחות הבריאה, אשר אי אפשר כלל להשיג ולהידיבק במדרגה נעלה זו אלא ע"י קיום רצונו יתברך במצותיו, ועל ידם בלבד יש לנו קשר ודבקות בדרגה עליונה זו.

'מצוה' מלשון חיבור וצוותא
והוא הנרמז בלשון 'קדשנו במצותיו' דייקא, כי השם 'מצוה' רמוז על החיבור וההתאחדות, כטעם 'צוותא חדא', והיינו שע"י קיום המצוות אנחנו מתחברים ומתקשרים עם הקב"ה עצמו, דרגת קודש העליון, ונעשים דבוקים אליו יתברך בקשר עליון ונפלא.

מפני שדבר זה הוא חלק מעצמותו ונפשו.

'אם יש את נפשכם' - רצונכם'

ונמצא שחלק הרצון שבנפש האדם הוא הכח הקרוב ביותר לעצמות מהותה. וכן מצינו ברש"י שפירש על הפסוק (בראשית כג, ח) 'אם יש את נפשכם' - 'רצונכם', כי כאמור הרצון הוא המגלה את עצם הנפש, ומה שהאדם רוצה בו באמת, הרי זה גילוי לעצם מציאות נפשו.

תומ"צ הם גילוי פנימיות רצון העליון

ולפי זה יובן נמי בדין במעלת התורה והמצוות הנמשכים מהרצון העליון ב"ה, היינו שהם כמו גילוי אל עצמותו יתברך שלמעלה מכל שאר הכוחות המתפשטים ממנו. והיינו שלעומת מה שמתגלים בבריאה הרבה כוחות הבאים ומשתלשלות מלמעלה, כגון ריבוי החסדים שבעולם - המשתלשלים ממדת החסד העליון וכו', הנה למעלה מכל זה ישנו עצם אלוקות ממש העומד למעלה מכל הכוחות הללו המתגלים בעולם, ועצמות זה מתגלה ע"י כח הרצון שלמעלה, כי הרצון העליון מגלה את דרגת האין סוף ב"ה עצמו כביכול, כטעם 'הוא רצונו אחד'.

'תר"ד' מצוות כנגד מידת ה'כתר'

והנה כפי האמור 'רצון' זה אינו אלא החלק הפנימי שברצון, והיינו מה שהש"ת כביכול רוצה בו באמת, ולא מה שנברא רק בשביל תכלית אחר שיצא ממנו. ורצון פנימי זה אינו אלא התורה והמצוות שציוה אותנו הש"י לקיימם, שהם **תר"ד מצוות** כמנין 'כתר' - מדת הרצון, כי בהם רוצה הקב"ה

ב.

והייתם לי קדושים: ישראל קדושים ומיוחדים להש"ת בכח עבודת האבות

עומק ענין התפלה - התדבקות אמיתית בהש"ת
כי הנה ענין התפלה הבאה באופן הנכון, היא הכח שיש לו אל האדם לעמוד נוכח הקב"ה ולהתפלל אליו ולבקש ממנו צרכיו באופן פנים אל פנים כמדובר לפני המלך. והרי זה מין דבקות והתקשרות נפלאה בין הנברא אל בוראו, וכנרמז בשם 'תפלה' עצמה, שהוא מלשון חיבור ודבקות (ראה פרש"י בפסוק (בראשית ל, ח) נפתולי אלקים נפתלתי). והנה מאין נמשך כח נפלא זה של דבקות לעמוד לפני המלך ולדבר אליו כאשר שידבר איש אל רעהו - אל האדם השפל הלזה, אין זה אלא מכח קדושת האבות הק' הכלולה בו, שהן הן המרכבה, והם זכו לידבק בדבק טוב וגמור בהקב"ה עצמו, ומאחר שבכל איש מן ישראל יש יסוד מוסד מקדושת האבות הק', לכן יש לו כח להתפלל ולעמוד לפני המלך.

כח ירושת האבות שבתוכנו יכולים לדבר לפני המלך

ועל כך מתחילים אנו את תפלת השמונה עשרה ואנו אומרים 'אלקי אברהם' וכו', ומעוררים בזה את הכח מהאבות הק' הנטוע בנו. וכוננתנו לומר, שהסיבה שבגללה אנו מסוגלים לעמוד לפני המלך ולדבר אליו בלשון נוכח 'ברוך אתה ה' אלקינו' - היא מאחר שהקב"ה הוא 'אלקי אבותינו', ולכן כח זה נמצא גם בתוכנו ובקרבתנו, כי מושרש בנו כח הדבקות הנשגב כירושה לנו מאבותינו הקדושים.

'האשה נקנית בשלש דרכים' - נגד שלשת האבות
ויש לרמוז הדברים בלשון המשנה ריש מס' קידושין 'האשה נקנית בשלש דרכים וכו', בכסף בשטר ובביאה, ויש לפרש ששלשה אלו מכוונים נגד שלוש האבות

אותם, הנה בשעה שעוסק בהם הרי הוא בדרגת מרכבה למעלה ע"ד שהיו האבות הק', ושורה עליו הקדושה העליונה המתלבשת בתורה ומצוות (כנ"ל), וכמו שנאמר 'ועשיתם את כל מצותי - והייתם קדושים לאלקים', ונקרא שמו של הקב"ה עליו 'אני ה' אלקיםכם' כדרך שאומרים 'אלקי אברהם אלקי יצחק' וכו', והיינו שנעשה גם הוא באותה שעה מרכבה אל הקב"ה, כדרך שהיו האבות הק' מרכבה אליו יתברך.

'אבות' מכלל דאיכא תולדות'

וזהו מה שמכונים האבות הק' בשם 'אבות' - מכלל דאיכא תולדות (כ"ק ב), שהן כיוצא בהן. והיינו שהאבות הם השרוש לקדושה נשגבה זו שבני בניהם - הם כלל ישראל לדורות עולם, ובכל איש יהודי גנוזה נקודה עמוקה של קדושת האבות הק', ועל ידה הוא זוכה להידיבק באלוקות, ולהיות מרכבה להש"ת כמו שהיו הם עצמם.

טעם הזכרת האבות הק' בראש התפלה

ולזה אנו מזכירים את האבות הק' בתפלתנו באמרנו 'אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב', ואע"פ שגם בפשטות הדברים מובן היטב הטעם לזה, שהוא כדי לעורר זכות אבות בראש התפילה, שבזכותם יתקבלו תפילתנו לרחמים ולרצון לפני אדון כל. אמנם לאמיתו של דבר מונח בזה עומק נוסף ונפלא, והזכרה זו היא כי אכן ענין התפלה יש לו קשר חזק לדרגת האבות הק' וכמו שיבואר. ונרמז הדבר במה שאמרו ז"ל (בכרות כו): 'תפלות אבות תיקונים', הרי שאבות הק' משתייכים במיוחד למצות התפלה, הם תקנוה, הם יסדוה.

והנה התניא ממשיך את דבריו בזה, וז"ל: **ואומר** (במדבר טו, מ-מא) **ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקים אני ה' אלקים וגו', פירוש, כי ע"י קיום המצוות הריני אלה שלכם כמו אלקי אברהם אלקי יצחק וכו', שנקרא כן מפני שהאבות היו בחי' מרכבה לו ית' ובטלים ונכללים באורו, וככה הוא בכל נפש מישראל בשעת עסק התורה והמצוות, עכ"ל.**

שלשת האבות כנגד חג"ת, ומכוונים לשלשת עמודי העולם - תורה עבודה וגמ"ח

הנה שלוש האבות הק' הם כנגד שלש הספירות הראשונות **חסד גבורה תפארת** כנודע, והיינו שהיו הם מרכבה לגילוי אלוקות בעולם ע"פ מה שהוא יתברך מתגלה בשלש מידות הללו. אמנם מלבד מה שמידות האלו הינם כוחות פרטיים של אלוקות, הנה הם ג"כ בבחי' שלשה עמודי העולם, וכנודע שמידות האבות הק' הם כנגד שלושה דברים שהעולם עומד עליהם **תורה, עבודה, וגמילות חסדים** (אבות א, ב); 'תורה' - הוא כנגד יעקב אבינו, מדת התפארת. 'עבודה' - שעניינה ההתעוררות מלמטה וכן מסירות נפש - מכוון כנגד יצחק אבינו, מדת הגבורה. 'גמילות חסדים' - כנגד אברהם אבינו, שורש מדת החסד בעולם. ונמצא שהאבות הק' כללו את כל שורש ומקור של עבודת הש"ת ודבקות באלוקות בעולם, והיו מרכבה אליו יתברך ובטלים ונכללים באורו (וראה בארוכה ב'משנת החסידות' גליון צ"ב).

ע"י קיום תומ"צ נעשים מרכבה להקב"ה כמו האבות הק'

ומסביר כאן התניא, שכאשר האדם מישראל מקיים את התורה ומצוות מפני רצונו יתברך שציונו לקיים

וזהו מה שמכונים האבות הק' בשם 'אבות' - מכלל דאיכא תולדות, שהן כיוצא בהן. והיינו שהאבות הם השרוש לקדושה נשגבה זו שבני בניהם - הם כלל ישראל לדורות עולם, ובכל איש יהודי גנוזה נקודה עמוקה של קדושת האבות, ועל ידה הוא זוכה להידיבק באלוקות, ולהיות מרכבה להש"ת כמו שהיו הם עצמם

הק', שעל ידי דרגתם ומידתם בעבודת השי"ת נקנית האשה - הרומזת לכנסת ישראל, הכלה העליונה, לבעלה - הקב"ה. 'כסף' מרמז לבח" אהבה כנודע, מדת החסד של אברהם אבינו. 'שטר' מכוון כנגד מדת הגבורה של יצחק אבינו, כי השטר אין בו אלא התחייבות מאחד לשני, והתחייבות כזאת היא מצד הדין והגבורה. 'ביאה' מרמזת ליחוד גמור באלוקות, דרגת יעקב שלימתא, הבא ע"י הדבקות בתורה הקדושה, יעדו של יעקב אבינו, שעל ידה זוכים להתדבק בהשי"ת בשלימות אמיתית. ושלשה קניינים הללו הם שלשת הדרכים הכלליות הגורמים להתייחד ביחוד נפלא באלוקות, ולהידבק במעלת 'קודש העליון'.

והייתם לי סגולה' - כמו 'הרי את מקודשת לי'

וקדושה נפלאה זו הנחיל לנו הקב"ה בשעת מתן תורה, שאזי זיכה אותנו בקיום התורה והמצוות, וקידש אותנו בקדושת האבות הק' להיות מרכבה אליו, ולהיות שמו יתברך נקרא עלינו. (ולהלן יתבאר המעלה הגדולה שיש במתן תורה ביותר

למה שהיה לפני כן).

וכפי דברי התניא לעיל, הנה קדושה זו היא בדוגמת קידושי אשה לבעלה, שעל ידיהם היא מתקדשת ומוכנת אליו בלבד. ואכן בענין זה רמזו בספרים הק' שלכן אמר הקב"ה לפני מתן תורה 'והייתם לי סגולה' (שמות יט, ה). כי זה מורה שקידש אותנו הקב"ה בשעת מתן תורה בידיים מוכיחות, וכדרך שמקדש האיש את אשתו ואומר לה 'הרי את מקודשת לי' (ראה קידושין ה:), והבדיל והפריש אותנו מכל העמים להתייחד עמנו ביחוד גמור ע"י קיום התומ"צ. וכן יש לרמזו כן בפסוק המובא לעיל 'והייתם לי קדושים', והיינו לומר שע"י התורה והמצוות שאתם מקיימים ומתדבקים בהם בדרגת קודש העליון כנ"ל, הנכם מיוחדים ומוזמנים לי כמו אשה לבעלה.

'ישראל' - 'לי ראש'

ומבואר עוד באגרא דכלה (פר' יתרו), שהדבר נרמז גם בעצם שם 'ישראל' שקראנו הקב"ה, כי האותיות החיצונות של השם - 'ל-י' מורים על בחי' 'לי' של

ג.

תמים יהיה לרצון: רצונם של בני ישראל לקיים תמיד רצונו יתברך

עושה כן מרצונו ממש, וכלומר שרצונו האמיתי והפנימי הוא היחוד העליון הלוה, ואין לו שום חפץ ורצון אחר, הנה אזי ביכולתו לעורר את הרצון העליון השורה בתורה ובמצוות. אך כמוכזב זהו רק להיות האדם מוכרך ומטוהר מכל זיהומא, וטומאה, ואין לו שום תאוה חומרית ורצון גשמי, הנה אז הוא אכן בטל לגמרי לרצון העליון, ואין לו שום בקשה אחרת בלתי עשיית רצונו ית' באמת.

אך כאשר האדם עדיין מלוכב בחומר העב הגשמי והחומרי, ועדיין מעורבים בתוכו רצונות אחרות של תאוות עולם הזה השפל והבלוי, נמצא שבאמת אין הוא דבוק ברצון ה' ממש, וגם עצם עשיית מצוותיו אינם מחמת רצון ה' גרידא, אלא הם בלולים ומעורבים גם משאר רצונות וחפצים גשמיים, וגם כאשר הוא שובר את טבעו ומקיים את המצוות בכלי המעשה שלו נגד טבע נפשו ורצונו, מכל מקום הרי עצמות האדם - שזהו רצונו הפנימי כאמור - לא קיים בעצם את רצון ה'.

ונמצא שלכאורה אין אפשרות לקיים את המצוות ולפעול בהם מה שצריכים לפעול - אלא אם כן נהיה מוזכרים לגמרי מן החומר וחשכת העולם השפל הזה.

במתן תורה נוצר 'עם ישראל' שרצונם תמיד לקיים רצון הבורא באמת

אמנם כל זה לא היה אלא עד זמן מתן תורה, אך בשעת מתן תורה קידש הקב"ה לעצמו את 'כנסת ישראל', והיינו שנתהווה מציאות כזה של 'עם ישראל' המקיימים את התורה והמצוות. והנה כלל ישראל - מצד כללותם - רצונם וחשקם תמיד לקיים את רצון ה' ממש, וגם כאשר האדם הפרטי הזה אין בו רצון אמיתי לקיים ציווי הבורא, ואין מתגלה אצלו רצון ממש בעת קיומו התורה והמצוות, מכל מקום הוא עושה כן 'בשם כל ישראל', וכל ישראל' אכן רצונם וחשקם עוז לקיים רצון השי"ת, וממילא נפעל היחוד העליון של התורה והמצוות גם על ידו, כיון שנפשו כלולה בתוך נפשות כל ישראל.

בשעת מ"ת גילה הקב"ה נקודה עמוקה בנפש האדם המתייחדת תמיד עם בוראה ית'

וביתר עומק. הנה בשעת מתן תורה נתדבק הקב"ה

הקידושין כאמור, ושאר האותיות הם 'ראש', וביחד 'לי-ראש', והיינו שע"י הדבקות בו יתברך ע"י קיום התורה והמצוות, זוכים אתם להידבק בדרגת הראש, קדושה עליונה, העומדת למעלה מכל שאר הנבראים והמציאות שישנם בעולם.

במתן תורה הקיפנו הקב"ה באור מקיף מסובב כל עלמין

והנה בטבעת הניתנת על יד האשה ומקיפה את אצבעה, מבואר בכתבי האריז"ל שזה רמז למה שבשעת הקידושין נותן החתן לכלה אור מקיף, דהיינו אור שהוא למעלה מדרגתה, וכיון שאינו יכול להתקבל בכלי המקבל - הוא נשאר ומקיף מבחוץ, ע"י"ש. והכי נמי בדידן, האותיות 'לי' הם מקיפים את תיבת 'ישראל', כי בשעה שקידש אותנו ית' במתן תורה, הדביק אותנו במעלה עליונה של אלוקות, בבחי' 'סובב כל עלמין' כנזכר, דרגת אור מקיף שלמעלה מהשגת הנבואה, שבה אנו דבוקים ומקושרים ע"י התורה והמצוות, והיא הנרמזת באתון 'לי' המקיפים את שמנו 'ישראל'.

עם כנסת ישראל ביחוד נפלא מאוד, אשר כל הגשמיות והקליפות אינם יכולים לעכב ולבטל יחוד זה. והיינו שבעת שהופיע הקב"ה במלא הדרו בהר סיני ואמר בקולו קול עוז 'אנכי ה' אלקיך', נתגלה נקודה עמוקה בנפש כל ישראל אשר בה הינה דבוק בהקב"ה לעולם, ואין שום דבר שבעולם שיהא ביכולתו לעכב ולהפריע בעד יחוד זה. ונמצא שאף גם להיות חומר האדם מסבב אותו ומחשיך בעדו מלהרגיש הרצון הזה בהתגלות הנפש, הנה מכיון שסוף כל סוף יש בתוכה נקודה עמוקה שאכן רצונה לקיים באמת רצון הבורא, וזה בלבד היא חשקה וחפצה תמיד, הנה נקודה זו אינה מתפעלת ממה שהוגף אינו מרגיש כן ואין הוא מוכרך ומטוהר לגמרי, כי היא דבוקה בהקב"ה באופן נפלא כזה אשר גם כאשר החיצוניות סותרת אליה, בכל זאת נשארת היא תמיד מקושרת ומחוברת אליו יתברך, ועל כן יש ביכולתה לקיים תמיד את רצון ה' בעשיית המצוות, כי אכן זהו רצונה האמיתי.

על יחוד נפלא זה נאמר 'גם חושך לא יחשיך ממך' ועל גודל התקשרות זו שזכינו אליה בשעת מתן תורה אמר הכתוב (תהלים סח, יז) 'זהר חמד אלקים לשבתו אף ה' ישכון לנצח', כלומר שמה שנתגלה אלינו הקב"ה בהר סיני והתקשר עמנו בקשר אמיץ וחזק, הוא קשר נצחי הקיים תמיד, 'ישכון לנצח', שגם כאשר אין האדם מרגיש קשר זה, ואין אור ה' נוגע בלבבו ובגופו כלל, כיון שחומריותו וגשמיותו הם כמסך המבדיל בינו לבין קונו, מכל מקום אין זה מונע כלל את היחוד העליון, וביכולתו להתדבק בהקב"ה בדבקות אמיתית ע"י התומ"צ.

וכמו כן אין שום חילוק והבדל כלל בפעולת היחוד בין אם הוא תלמיד חכם וצדיק לבין שהוא שבינינו לבין אבינו שבשמים זו היא כל כך נפלאה עד שנאמר עליו הכלל 'גם חושך לא יחשיך ממך' ולעולם הוא מתקיים בנו. וזוהי המעלה הנשגבה שזכינו אליה בשעת מתן תורה, שנעשינו 'מצוים ועושים' על התורה והמצוות, וניתנו לנו הכח והיכולת לקיים תמיד רצון השי"ת ולהתדבק בו ביחוד אמיתי.

נקודות:

ועל כך מתחילים
אנו את תפלת
השמונה עשרה
ואנו אומרים
'אלקי אברהם'
וכו', ומעוררים בזה
את הכח מהאבות
הק' הנטוע בנו.
וכוונתנו לומר,
שהסיבה שבגללה
אנו מסוגלים
לעמוד לפני
המלך ולדבר
אליו בלשון נוכח
'ברוך אתה' - היא
מאחר שהקב"ה
הוא 'אלקי
אבותינו', ולכן
כח זה נמצא גם
בתוכנו ובקרבנו,
כי מושרש בנו
כח הדבקות
הנשגב כירושה
לנו מאבותינו
הקדושים
~
ועל גודל
התקשרות זו
שזכינו אליה
בשעת מתן תורה
אמר הכתוב 'ההר
חמד אלקים
לשבתו אף ה'
ישכון לנצח',
כלומר שמה
שנתגלה אלינו
הקב"ה בהר סיני
והתקשר עמנו
בקשר אמיץ, הוא
קשר נצחי הקיים
תמיד, 'ישכון
לנצח', שגם כאשר
אין האדם מרגיש
קשר זה, מכל
מקום אין זה מונע
כלל את היחוד
העליון

א.

כל העולם מתברך מכם כלל ישראל

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה (ב. יב. ט).

פי' רש"י 'הברכות נתונות בידך, עד עכשיו היו בידך, ברכתי לאדם ונה, ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ'.

ויש לומר בביאור הענין. ונקדים בנינו עבודתנו בכל שנה ושנה בימי חודש תשרי, אשר יש בהם סדר שלם הנמשך מראש השנה עד לסוף החודש בשמיני עצרת ושמחת תורה, ובהם אנו עוסקים בבירור כוונת ועיקר תכלית הבריאה. כי ראש השנה הוא 'יום תחלת מעשיך וזכרון ליום ראשון' אשר בו נברא אדם הראשון, ואומות העולם הם גם כן 'בני אדם' הראשון (תוס' יבמות פא. ד"ה ואין), ולכן יש מקום למעותי כי גם הם הונם חלק מתכלית הבריאה. ולכן צריכים לעסוק בבירור הדבר, שבני ישראל לבדם הם תכלית כוונת הבריאה. וענין זה הוא נקודה מרכזית בכל העבודות אשר בירח האיתנים, כי באותם הימים משפיע הקב"ה את ההשפעות לכל העולם כולו, וצריכים לברך כי בני ישראל לבדם הם עם קרובו אשר הוא משפיע אליהם, ומהם באה ההשפעה לכל העולם כולו. ובסוף כל המועדים אשר בהם עסקו בכמה מיני המשכות השפיע לכל באי עולם, באים ליום שמיני עצרת שבו הקב"ה מתייחד ביהודא שלום עם בני ישראל ואין לורים חלק ונחלה איתם.

וזהו ענין צירוף שם הוי"ה המאיר בחודש תשרי, שהוא יוצא מן הפסוק הנאמר בפרשתנו (ב. יב. ט) 'ויראו אותה שרי' פרעה' ויהללו אותה אל פרעה'. כי שרי פרעה הרומזים על שרי אומות העולם, רואים את שרה אמנו הרומזת על השכינה הק', שהיא מקבלת את ההשפעות לכל העולם כולו, והם מהללים אותה אל פרעה כלומר שיש ח"ו חלק למלכי אומות העולם בקומת מדת המלכות. ואכן מונים למלכי אומות העולם מחדש תשרי (ד"ה ג.), כי הם מקבלים איזו ניקה והשפעה באותם הימים. אבל על ידי עבודת הקודש של בני ישראל במשך ירח האיתנים, מבררים אנו את שם הוי"ה אל ישראל המאיר בשכינה הק', עד שנתברר כי אין שום שייכות והשתתפות לאומות העולם בקומת כנסת ישראל. כי אין ניקתם באה באופן שהם חולקים שיהו בשוה עם כלל ישראל, דהיינו שהקב"ה משפיע לכלל ישראל ולאומות העולם באופן אחד ח"ו. אלא ההשפעה הולכת אל כלל ישראל לבדם, ומאיתנו הם מקבלים את כל ברכותיהם.

וזהו ענין מה שמסר הקב"ה את הברכות לאברהם אבינו, כי כאשר ברך הקב"ה את אדם הראשון ונה, הרי היו כלולים בהם כל באי עולם בני אדם הראשון ובני נח, ובאופן זה היה הברכה נשפעת אל העולם כולו בשוה. אבל כעת התחיל הבירור של כלל ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, ולכן מסר הקב"ה את הברכות לאברהם אבינו, לומר כי השפעות כל העולם נמסרות לכלל ישראל לבדם, והם ימשיכו את הברכות לכולם. וזה נרמז בלשון הכתוב 'והיה ברכה', כי 'ותה' הוא צירוף שם הוי"ה המאיר בחודש תשרי, שהוא ענין 'ויראו אותה שרי פרעה' המבקשים להיות שותפים בקומת השכינה הק', ועל ידי שם הוי"ה מתברר כי אין זה כן כנ"ל. וזה מה שאמר הקב"ה כי 'הברכות נתונות בידך' בלבד, ואין לאומות העולם חלק ונחלה בשכינה הק' כי אחת היא לאמה (שפי"ה שם ש"ד. ו. דד.).

ב.

מלחמת אברהם אבינו עם המלכים לסלק אחיזתם במדת המלכות

ויצא מלך סדום ומלך עמורה ומלך אדמה ומלך צבונים וגו', ארבעה מלכים את החמשה (ד. ה. טז.).

איתא באר"ה"ק (שער הפסוקים לך לך) כי ענין מלחמת אלו המלכים היה בענין בחי' המלכות, אשר שם הוי"ה במלוי (וירד היה ר"ו ה"ה) שהוא בנין ב"ן מכון אלו, ובאופן זה יש ב' מ' אותיות ד' אותיות הוי"ה ו' אותיות המלוי, והיו ארבעה מלכים כנגד ד' אותיות השם, והחמשה מלכים כנגד ה' אותיות המלוי, עיי"ש.

והנה בענין זה שיש במילוי ב"ן רק ט' אותיות, ואילו בכל שאר המילואים יש י' אותיות [כי האות ו' במילואה יש בה ג' אותיות, ו"ו או ו"ו], ידוע בספ"ק כי זה הוא בחי' הסרון במדת המלכות שיש לעת עתה. ולעתיד לבא יושלם הסרון זה, וזו יהיה מן הב"ן בחי' 'אבן', ועל זה נאמר (תהלים קיח. כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה. ולפי זה מבואר יותר למה היו המלכים מבקשים לאחוז

במילוי זה להחליט על ענין המלכות, כי הוא מפני החסרון האחוז עדיין במדת המלכות המכוונת למילוי זה.

ובזה יבואר עוד ענין מלחמת המלכים, אשר סבבה על תפיסת לוט בשביה, ומפני זה יצא אברהם אבינו למלחמה. כי הנה את זו החסרה במילוי ב"ן, תושלם לעתיד לבא כאשר תהיה מדת המלכות בשלימותה במלכותו של מלך המשיח. והרי נשמת משיח היתה באותה שעה בגניזה אצל לוט, שהרי דוד המלך יצא מרות המואביה עילאה, והוא סוד אחדות הבורא הנמצאת בכל מקום, המלכים להתגבר לעומת שלימות המלכות הקדושה, ולהמשיך לאחוז בבחי' ב"ן כאשר היא בחסרונה כנ"ל. ולכן לא היה לוט אחד מן המלכים, ובכל זאת נישטה המערכה סביבו. כי ט' המלכים הם ט' האותיות של מילוי ב"ן, ואילו לוט הוא בחי' האות העשירית שתשלם מילוי זה.

והנה אנו משבחים בכל יום את שם ה' ומייחדים אותו ב'יחודא תתאה', שהוא ברוך שם כבוד מלכותו וכו'. ואיתא בבוה"ק (ח"ב קל"ה) כי תיבת 'ועד' שבשבה זה היא חילוף אותיות תיבת 'אחד' שביחודא עילאה, והוא סוד אחדות הבורא הנמצאת בכל מקום, אשר היא בהסתר כל עוד עדיין הסט"א נמצאת בעולם, עיי"ש. והיינו אשר תיבה זו מקושרת ביותר לענין יחוד שמו ית' כמדריגת יחודא עילאה, ובכח' היחוד אין שייך כל הסתר ואחיזת החיצונים כמו שיש בענין מדת המלכות ויחודא תתאה. אבל לפי שאין בחי' זו נגלית בזמן הזה, לכן נחלפו אותיותיה להסתיר את עיניה. ונמצא כי דוקא תיבת 'ועד' המורה על התפשטות מדת המלכות, היא מקושרת בעצם לתיבת 'אחד' הנעלית מאחיזת החיצונים, והיא בחי' היחוד דלעתידי לבא בהסתר.

ועל פי זה יש לרמוז, שהרי נתבאר ענין מלחמת ד' המלכים עם ה' מלכים, אשר הוא לפי שרצו לאחוז בט' אותיות מילוי ב"ן. והנה ד' פעמים 'מלך' ב'ן' הוא בגי' 'ברוך שם', ואילו ה' פעמים 'מלך' ב'ן' הוא בגי' 'כבוד מלכותו לעולם', ונמצא כי אכן ט' המלכים ניסו לאחוז בתיבת 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם', על ידי התפשטות מלכות שמים המחיה את כל העולמות, ומתלבשת אפילו במלכי אומות העולם. אבל לא היו יכולים לאחוז בתיבת 'ועד', שהיא מקושרת לתיבת 'אחד' שבשמיני ישראל, והם בחי' אחדות הבורא ית' אשר אין בה שום אחיזה לחיצונים. ויש לומר כי היא בחי' השלמות האות העשירית שבמילוי ב"ן, בחי' השלמות מלכות שמים, שתיהה כאשר תתגלה אחדות הבורא ית' בכל העולמות.

ועל ידי זה בא אברהם אבינו לנצח את המלכים במלחמה זו, ולהציל את נשמת משיח אשר היתה גנוזה אצל לוט. כי על אברהם אבינו נאמר כי 'אחד' קראתיו (ישעי' נא. ט), וכן הוא אומר 'אחד' היה אברהם (ויקרא לג. כד), שהיה לו שייכות עם אחדות הבורא ית', שהרי עסק בכל ימיו לפרסם את אחדות הבורא ית' בעולם, ואכן 'אברהם' במילואו (אל"ף בית ר"ש הא"מ) הוא בגי' 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' עה"כ. ויש לומר כי במלחמה זו בא אברהם אבינו לצרף את תיבת 'ועד' אל תיבת 'אחד' שבשמיני ישראל, כדי להציל את מדת המלכות מניקת החיצונים. ולכן אמר לו הקב"ה תיכף אחר כך (פז. א) 'אל תירא אברם אנכי מגן לך', כי 'אחד ועד' הוא בגי' 'מגן', ועל די בחי' זו של 'מגן' ניצח במלחמה זו.

ג.

הצלת מלך סדום מן הבור בבחי' גילוי נשמת משיח

ועמק השדים בארות בארות חמר, וינוסו מלך סדום ועמורה ויפלו שמה וגו' (ד. יז. ט).

אמר הכתוב (שמות כא. לג) וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו, ונפל שמה שור או חמור. ודרשו חז"ל (ב"ב פה) 'שור ולא אדם, חמור ולא כלים', ונראה בזה כי האדם אין לו שייכות עם נפילה בבור, אלא רק 'שור'. ויבאר על פי מה שמצינו עוד בדברי חז"ל הבדל בין אדם לשור בענין נזיקין, והוא מה שאמרו (ב. ש. כ) לגבי שור המביא כי 'אדם אית ליה מושל', להינצל ממנו, ואילו השור 'לית ליה מושל'. ויש לומר כי על ידי 'מוזל' זו ניצול האדם מנוקין הבור גם כן, ולכן נפל שמה 'שור ולא אדם'.

והנה שלימות בחי' האדם הוא מלך המשיח, כידוע כי 'אדם' נוט' אדם' דוד משיח' שהם נשמת אדם הראשון. ולכן זה הענין של 'אדם' שיש לו 'מוזל' נרמז בענינו של משיח, והוא מה שאמרו רמב"ם בכל יום בתפלה 'ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד'. כי 'מלך מלך' הוא בגי' 'פר', והוא בחי' שור דלית ליה מושל. אבל

כאשר מצרפים להם את הג' פעמים הוי"ה שהוא בגי' 'מוזל', הרי זה ביחד בגי' 'משיח', שהוא שלימות האדם דאית ליה מושל. ואמרו זאת אחר מזמור שיר הנכנת הבית לדוד, אשר בו אומר דוד המלך שהוא נשמת משיח כנ"ל 'חייתי מיורדי בור' (תהלים ל. ח), כי הוא אדם כנוון שאינו נאבד בנפילה לבור. [זהו בירור ענין 'שור או חמור' הנופלים לבור, אשר הם יוצאים משם על ידי בחי' שני המשיחים הרמוזים ב'שור' שהוא בחי' משיח בן יוסף ו'חמור' שהוא בחי' משיח בן דוד (פי' ויהי ח"ג ע"ש), כי ענין משיח הוא ההצלה מן הבור].

ואמרו חז"ל (ב"ר טא. ד) 'אמר רבי יצחק מ'מצאתי דוד עבדי' (תהלים פז. טא) היכן מצאתו, בסדום, והיינו אשר נשמת משיח היתה גנוזה בסדום, ויצאה משם בתוך לוט אשר ממנו יצאה רות המואביה אמה של מלכות. וכיון שמשיח היה בסדום פעל זאת על מלך סדום להנצל מן הנפילה להבור, בחי' 'חייתי מיורדי בור'.

ד.

הלימוד מהצלת מלך סדום מן הבור על הצלת אברהם אבינו מן האש

ועמק השדים בארות בארות חמר, וינוסו מלך סדום ועמורה ויפלו שמה וגו' (ד. יז. ט).

פי' רש"י בשם מדרש אגדה: 'לפי שהיו באומות מקצתן שלא היו מאמינים שניצל אברהם מאור כשדים מכבשן האש וכיון שיצא זה מן החמר האמינו באברהם למפרע', ויש להבין מה יש בנס זה על הן הצלת אברהם אבינו מכבשן האש.

ויש לומר, כי יש ארבעה אבות נזיקין, השור הבור המכבה וההבער (ב"ב ג.), והם לעומת ד' אותיות שם הוי"ה. ונמצא כי הנוק כבור הוא לעומת ה' עילאה שבשם, ואילו האש היא לעומת ה' תתאה שבשם. וזה הוא ענין הקשר והשייכות בין כבשן האש שנוק בו אברהם אבינו, אל הבור שנפל בו מלך סדום. ולפי זה מובן איך למדו מן הבור על האש, כי אם מלך סדום ניצל מן הקלי' הקשה של 'בור' העומדת לעומת ה' עילאה, הרי ודאי שיכול היה אברהם אבינו להינצל מן הקלי' של 'אש' העומדת לעומת ה' תתאה.

או יש לומר באופן אחר, כי יש ארבע מיתות בית דין, סקילה שריפה הרג חנק (מסכתין פ"ט), והם גם כן לעומת ד' אותיות שם הוי"ה (שפי"ה דרושי הלילה ח), ונמצא כי מיתת שריפה היא לעומת ה' עילאה, ואילו חנק הוא לעומת ה' תתאה. וענין זה הבור שנפל בו מלך סדום בתוך הטיט, הוא מיתה באופן של טביעה שהיא בחי' מיתת חנק (כתובות ל.). ולפי זה יש לומר, כי אדרבה קשה יותר לנצח את הקלי' העומדת לעומת ה' תתאה, כי הקדושה שבה אינה במדרגה גדולה כל כך לבטל את הקלי'. ולכן דנו כולם קל וחומר בזה, אשר אם ניצל מלך סדום מיתות חנק בבור, הרי שהתגבר על הקלי' העומדת לעומת ה' תתאה. אם כן ודאי שיכול היה אברהם אבינו להינצל מיתות שריפה שהיא לעומת ה' עילאה, כי עמדה לו גם נודל קדושת ה' עילאה לסייעו.

ה.

קדושת אברהם אבינו לעומת טומאת בלעם הרשע

ויפול אברם על פניו (ד. יז. ט).

יש לבאר על פי דברי המשנה (אבות פ"ה מ"ט) כי תלמידיו של אברהם אבינו הם לעומת תלמידיו של בלעם הרשע, הרי שאברהם ובלעם הם זה לעומת זה. וכן מצינו בדברי חז"ל (בבב"ב ג. יב) לגבי השכמת הבוקר של בלעם, שאמר לו הקב"ה 'כבר קדמך אברהם'.

והנה אצל בלעם נאמר (במדבר כה. ד) אשר מחזהו שדי' יחזה נופל וגלוי עינים, ומבואר באר"ה"ק (שפי"ה פ"ב) כי הוא בחי' חילוף אותיות שדי' בא"ת ב"ש שהם ב'ק"מ', והוא בגי' 'בלעם' כי מכח"ו זו היתה אחיזתו, עיי"ש.

ויש לומר כי לכן כאשר התגלה הקב"ה אל אברהם אבינו ואמר לו אני א"ל שדי' (ד. יז. ט), והיה זה בגילוי השם הק' עצמו כראוי אל האבות"ק שזכו לגילוי שם שדי', ולכן נפל אברהם אבינו על פניו, לבטל את קלי' בלעם הנפול וגלוי עינים. דענין נפילת בלעם היא שנפל וירד לאותיות המאוחרים של שדי', ולכן פי' רש"י כאן כי נפילה זאת היא כמו שמצינו אצל בלעם, ומביא את הפסוק הנ"ל. ומפרש כי בלעם נפל על פניו תמיד כי היה ערל, ולהבדיל גם אברהם אבינו נפל כאן על פניו לבטל קליפה זו, ואח"כ ע"י המילה עלה למעלה להתגלות של שם שדי'.

גבורי כח עושי דברו: הכח של 'תקיפות הדעת'

א. תרוממנה קרנות צדיק: בעולם האמת מתגלה מעלת וכבודו של הצדיק

הכבוד בעולם האמת אינו רק כשכר על המלאכה כמו מה שנהוג בעולם הזה | שם יודעים להחשיב את הניצחון במלחמת היצר | הצדיק בעולם הזה חי בבדידות אף אחד לא עומד על סודו | כשרוצה לדבר עם בני אדם הוא צריך להלביש את דבריו | גם הצדיקים שעבודתם היתה בגלוי הסתירו את השגותיהם | בעולם האמת הוא מרגיש שחזר למקומו הטבעי | השכינה הקדושה מלאכים ושרפים וכל הצדיקים שמחים לשמוע את תורתו | זהו 'כבוד האמיתי' ולא 'כבוד המדומה'

ב. חזקו ויאמץ לבבכם: יסוד ועיקר בעבודת השם הוא - תקיפות הדעת

על האדם להיות תקיף ואיתן בדעתו | הוא יודע מה הוא מצפה מעצמו ואינו נגרר אחרי פיתויי היצר | היצר מניח את כל כובד משקלו להפיל את האדם ליאוש | בלי תקיפות הדעת מאמין האדם ליצר הרע כי אכן אינו יכול לתקן את פגמיו | התורה קובעת כי כל אדם יש לו תיקון | אחר שנפול ליאוש יתרפה מכל דבר שבקדושה | ואז יחפש את האשמים בכישלונותיו | הוא יאשים את כולם עד שיבוא להאשים גם את השי"ת רח"ל | ומשם יפול מדחי לדחי

ג. צורי ולא עולתה בו: אין אנו מבינים כלום בדרכי ההנהגה העליונה

אנשים נופלים לבלבולים ויש להם קושיות על דרכי ההנהגה | אין לנו שום יכולת להבין את דרכי השי"ת | אפילו על דעת הרב שלך אינך עומד - משל | אינך מבין שהרב יכול להעריך אנשים עם חסרונות | אין זה סתירה לכך שסבור שאינך ראוי להיות משפיע בשיבה | כל הקושיא שלך על הרב הוא כסילות וטיפשות | איך תתיימר להבין את דרכי הבורא יתברך | הצדיק עומד איתן מול כל בלבולי היצר | הוא ראוי לכל הכבוד שבעולם

.א.

תרוממנה קרנות צדיק: בעולם האמת מתגלה מעלת וכבודו של הצדיק

איזהו מכובד

הנה כתב המסילת ישרים כאן בפרק ד שעל האדם להתבונן בכבוד אשר זוכה לו הצדיק בעולם הבא, וע"י התבוננות זו יתעורר לעבודת השם כדי להיות גם הוא ראוי לכבוד זה. ויש להתבונן בענין הכבוד האמור: מדוע אכן זוכה הצדיק לכך ומה עניינו ומהותו של הכבוד בעולם האמת.

הכבוד הוא הגילוי של המצווה

ראשית דבר צריך להבחין כי מהות הכבוד בעולם הבא אינו כמו שכר מלאכה בעולם הזה; כמי שעובד אצל הזולת אשר בסיום עבודתו משלמים לו סכום כסף קצוב כשכר מלאכתו. לכסף הזה אין שייכות לעצם עבודתו ואינו חלק מעבודתו כמובן, אלא הוא תשלום על מלאכתו כפי שמקובל, כל עבודה ושכרה הקצוב לה.

אבל ברוחניות אין מהות השכר כך - הכבוד שהצדיק מקבל בעולם הבא אינו דבר נפרד מעצם עבודתו - אלא אדרבה, העבודה והשכר הם דבר אחד! השכר בעולם העליון הוא, אשר עצם העבודה - כל התורה והמצוות שעשה בעולם הזה - מתגלה וזורח באור גדול וזה גופא הוא כבודו! וזהו שכרו!

דהיינו כי כל זמן שהצדיק היה כאן בעולם, לא היה מי שיחשיב את מעשיו ויכבד אותם לפי ערכם האמיתי, אבל תיכף כשעולה לעולם הבא - שם כל אחד רואה את מעשיו, את תורתו,

נפש וכל חבלי הצרות שאפפו אותו בגשמיות ורוחניות מכל הבלבולים השונים שעוברים בעולם, ובפרט בזמן הזה - והצדיק היה כל חייו כמו חיל בשדה הקרב, הוא מעולם לא נגרר והתפתה אחר היצר הרע אלא מסר את נפשו וגופו לעשות רצון קונו ית"ש.

הבדידות שהצדיק חי בו

אחד המעברים הקשים שהוא נחלת הצדיקים בעולם הזה הוא ה'בדידות'. כי הצדיק אמת חי בעולם הזה עם הרגשה שהוא כמעט כמו אדם יחיד בעולם - מלבד עוד כמה יחידים שיכול להיות איתם בחבורה אחת - הוא חי ונמצא בעולם שבעצם אין לו עם מי לדבר שם! אין מי שמבין אותו! הוא מדבר 'שפה' אחרת מכל שאר בני האדם! כמוכן שבעת שנדרש לדבר עם אנשים הוא 'מלביש' את עצמו כך, שיהא ביכולתו להיות מעורב עם הבריות ולדבר עמם כפי הצורך, אבל בפנימיות נפשו הוא שונה מהם לגמרי, הוא חושב אחרת לגמרי, כל מחשבותיו נתונים במקום אחר, מתגלים לו 'דין דאורייתא' והוא לומד ומחדש סודות התורה, אבל כל זה הוא אצלו בבחינה של 'מליבא לפומא לא גליא', הוא מעולם לא מדבר מזה ברבים ואיש לא עומד על סודו.

גם הצדיקים שנוהגים לדבר עניינים פנימיים וסודות התורה ברבים, הם לאמיתו של דבר מעלימים את רוב ההשגות שיש להם, כי למעשה אין המון העם יכולים להשיג סודות התורה כראוי ולכן צריכים להלביש זאת עבורם בדרך משל וכדומה.

את תפלותיו וצדקותיו, והם עומדים על ערכם הנכון והאמיתי, ולכן הם כולם מחשיבים ומכבדים אותו. זהו הכבוד שהצדיק מקבל שם - ההערכה הנכונה והאמיתית לתורה ומצוות.

בעולם האמת מתגלה גודל יקרת עבודת הצדיק

שם בעולם הבא - מתגלה לעין כל איך עבר הצדיק את העולם הזה כמו 'גיבור חיל' - עברו עליו זמנים ומצבים שונים וקשים ונלחם על כבוד שמים באמת, וגברה ידו בניצחון דקדושה. שם בעולם הבא - מתגלה שהצדיק היה שומר הברית מינקותו, כבר מנעוריו היה דבק בהשי"ת ולא היה ליצר הרע מה למכור לו, ממש כמו צדיק אמת שמעולם לא פגם. שם בעולם הבא - מתגלה שבמשך כל חייו היתה לו מטרה אחת, לעשות את רצון ה' ולהידבק בו בתכלית; כמו שאמר רבי שמעון בן יוחאי (זה"ק ח"ג רפח): "בחד קטירא אתקטרנא ביה בקודשא בריך הוא". רואים איך שכל ימיו עמל והתייגע בתורה, ללמוד וללמד ולחדש בה חידושים רבים. רואים ומבינים שם את כל הטרדות, העגמת

פרק כב

הַלִּיקְתָּ - אָמְרוּ וַיֵּל (סנהדרין פח), "שִׁלְחוּ מִתָּם, אֵיזְהוּ בֶן הָעוֹלָם הַבָּא... וְעַל כֵּן הַמַּקְטָוִין עֲצָמוּ אָמְרוּ וַיֵּל (בבא מציעא פח), "כֵּל מִי שִׁמְקָטִין עֲצָמוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה נִעְשֶׂה גְדוֹל לְעוֹלָם הַבָּא, וְכַנְגֵּד זֶה אָמְרוּ (ילקוט יחזקאל כא), "הִסֵּר הַמַּצְנֵפֶת וְהָרַם הַעֲטֹרָה" - "כֵּל מִי שֶׁהוּא גְדוֹל בְּעוֹלָם הַזֶּה קָטָן בְּעוֹלָם הַבָּא, וּמִנֵּה לְהַפֵּךְ - מִי שֶׁהוּא קָטָן בְּעוֹלָם הַזֶּה, זָמַן גְּדֻלָּתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא"

נקודות:

ברוחניות אין מהות השכר כך - הכבוד שהצדיק מקבל בעולם הבא אינו דבר נפרד מעצם עבודתו - אלא אדרבה, העבודה והשכר הם דבר אחד! השכר בעולם העליון הוא, אשר עצם העבודה - כל התורה והמצוות שעשה בעולם הזה - מתגלה וזורח באור גדול וזה גופא הוא כבודו! וזהו שכרו!

בעולם הזה הצדיקים הם 'נרדפים' המחורפים את נפשם במלחמות וקשיים, אבל בו ברגע שהם עולים לעולם הבא מתהפך עליהם הגלגל לטובה! שם הוא ה'עולם' שלהם! שם הם 'חיים'! ושם יש להם כבוד! הם תמיד היו מקושרים לחיי העולם הבא, אלא שכאן הם חיו כמו אורחים, אבל שם הם במקומם הנכון והראוי, 'אלעס' אזוי היימיש און לעכטיג!

~

וצריך לדעת אשר אחד העיקרים והיסודות אשר הצדיק שם לנגד עיניו – וגם כל אדם שרוצה להצליח בעבודת השם צריך לכך הוא, הכח שנקרא 'תקיפות הדעת'. דהיינו שאדם צריך להיות חזק ואיתן בנפשו שלא להתבלבל משום דבר

המון העם אינם יודעים כלל מהם המדרגות של הצדיקים

כך גם כלפי שאר המדרגות; רוב הצדיקים יש להם מדרגות וגילויים לאין שיעור שכל חייהם הם נזהרים להעלים ולהסתיר אותם, ואפילו אחר הסתלקותם אין שום אדם עומד על אמיתיות גדולתם והשגתם. **ככל שרק יוסיפו לתאר ולספר מהם עובדות וסיפורים עדיין אין זה מעין דמיעין של מדרגותיהם.** כגון הרה"ק רבי יודל'ה מזזיקוב זכר צדיק לברכה, הוא היה צדיק שסירב להתנהג בגינונים והנהגות של "רביסטעווע", ונעלמו מכל דרגת עבודתו ליחברך שמו, ואין לנו שום מושג על גדלותו. אבל כל מי שרק בא בד' אמותיו ראו אין שבוער באש שלהבת, 'ער האט געקאכט ווי א קעסל', אבל את מדרגותיו האמיתיים מעולם לא גילה. הוא מעולם לא דיבר מעצמו ולא חשף שום מדרגה פנימית שהשיג. ואפילו צדיקים שכן נהגו בהנהגת "רביסטעווע" לא שייך לומר שאנו יודעים מדרגותיהם, כגון הרה"ק מסאטמאר זכר צדיק לברכה, שדרכו בקודש היתה באדמור"ת, הוא ערך את שלחנו בריבים, קיבל קוויטלאך ועבר לפני התיבה בימים הנוראים וכדומה, אבל מעולם לא דיבר ממדרגותיו. וכי יש אדם שיועד מה היו השגותיו? אף אחד לא יודע ואי אפשר לדעת! אם יבוא אדם ויספר שהרה"ק מסאטמאר היה רואה נשמות ומלאכים בהקיץ, גם זה לא יהיה חידוש. (לא שזו מדרגה נעלה יותר מאשר האהבת השי"ת שלו, אדרבה, אהבת ה' לאמיתה היא מדרגה עליונה הרבה יותר מאשר לראות נשמה בהקיץ, אולם אנו מדברים מדוגמא שאפילו אדם חיצוני מתפעל מכך). הוא היה 'יחיד' שחי

לעצמו 'בעולם שלו' ואין שום אדם יודע מה מתרחש שם אצלו. נו, זה לא דבר קל, זה הרי עינינו לנפש האדם - לחיות בבדידות ואין איש מבין את שפתו ואין לו עם מי לדבר. וצריכים להבהיר שאין להצדיק שום צער ועגמת נפש מפני הכבוד עצמו שאין מעריכים אותו, אלא יש לו עיניו הנפש וצער מפני מה אין מעריכים האמת והקדושה בעולם הזה, וגם קדושת נשמתו של הצדיק היא מקדושת השכינה, ומציאות של אור, והיא ממש חלק מהמציאות של השכינה.

בעולם הבא הצדיק מרגיש 'בבית'

אמנם כל זה הוא מצבו של הצדיק רק בעולם השקר - כאן שום אדם לא יודע את המדרגות שלו - אבל שם בעולם האמת יודעים זאת היטב. אחת לאחת.

כל הצדיקים וכל המלאכים יודעים ומכירים את אור נשמת הצדיק שזורח בכל העולמות! ולכן בבוא זמנו של הצדיק להחזיר נשמתו להשי"ת אין זה נחשב לצער עבורו, אלא אדרבה יש לו נחת רוח בכך: **שם הוא סוף סוף מגיע למקומו המוכן והמזומן לו לפי ערכו זיין היימישע וועלט!** כאן בעולם הבא אין אורו נסתר ונעלם אלא הוא זורח ומופיע בכל ההיכלות! כאן בעולם האמת כולם מבינים את החידושי תורה שלו ומכבדים אותו לדרוש בפניהם, ובבת אחת מכל עבר ופינה תאין ומתכנסין מלאכים ושרפים לשמוע דברי אלוקים חיים, **השכינה נמצאת שם וכל הצדיקים נמצאים שם, והצדיק מגלה דברי תורה 'כנותניתן מסיני' ונהיה שם מצב שאי**

ב.

חזקו ויאמץ לבבכם: יסוד ועיקר בעבודת השם הוא - תקיפות הדעת

'אין יאוש בעולם כלל'

אחד מהאופנים החזקים שהיצר הרע משתמש בהם הרבה בזמננו הוא, להכניס באדם הרגשה של יאוש ואפס תקווה. הוא בא לאדם אחר שנכשל ויושב על פתחי לבבו ואומר לו: "דע לך שהנה כעת נכשלת באופן מאוס ובזוי כ"כ שכבר לעולם לא תוכל לתקן את אשר פגמת". כאן עומד האדם בצומת דרכים; האדם שנותן לעצמו להתפתות מדברי היצר אומר "אכן נכון הדבר אני לא שווה כלום. כבר לא יהיה לי תיקון. אני אבדתי את תקוותי". בפנימיות מחשבתו (תת מודט) הוא מדמה לעצמו שהמחשבות הללו הם מחשבות של ענווה, הוא עוד עניו יתר על שאר מעלותיו... **אבל באמת אין למחשבות**

פרק י"א

כְּבוֹד הַאֱמִתִּי אֵינוֹ אֶלָּא דִּיעַת הַתּוֹרָה בְּאֵמֶת, וְכֵן אֶמְרוּ ז"ל (אבות ו'). "אֵין כְּבוֹד אֶלָּא תוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר, כְּבוֹד חֲקָמִים יִנְחַלוּ, וְיִוָּלְתָּה אֵינוֹ אֶלָּא כְּבוֹד מְדַבֵּר, וְכֹזֵב, וְהַקֵּל וְאֵין בּוֹ מוֹעִיל. וְרָאִי הַקֵּי לְהַנְקוּת וְלְהַטְהָר מִמֶּנּוּ טְהַרְרָה גְמוּרָה

אפשר להסביר ולתאר כלל, זו היא שמחה בכל העולמות, שמחה וששון, עונג ואור גדול. - זהו כבוד הצדיקים בעולם האמת.

והיינו במילים אחרות; בעולם הזה הצדיקים הם 'נרדפים' המחורפים את נפשם במלחמות וקשיים, אבל בו ברגע שהם עולים לעולם הבא מתהפך עליהם הגלגל לטובה! **שם הוא ה'עולם' שלהם! שם הם 'חיים'! ושם יש להם כבוד!** - הם תמיד היו מקושרים לחיי העולם הבא, אלא שכאן הם חיו כמו אורחים, אבל שם הם במקומם הנכון והראוי, 'אלעס' אזוי היימיש און לעכטיג!

כולם בדעה אחת שהצדיק ראוי לזה הכבוד

כל זה אינו בכלל 'כבוד המדומה' אלא הוא כבוד אמיתי שזורח באור עצום ונפלא! כל יושבי עולם האמת מרגישים בנשמתם רגשי כבוד כלפי הצדיק. הם יודעים שאחרי כל המעברים והקשיים שהיו מנת חלקו עלי אדמות צריכים להעניק לו את הכבוד הגדול ביותר.

כולם מכירים לו טובה, השכינה וכל המלאכים והצדיקים מלאים הכרת הטוב כלפיו על העבודת השם שלו; ה'לעכטיגע' תפילות שלו בדבקות והתלהבות עצומה, שגרמו נחת רוח גדולה בשמים - תפילותיו בדחילו ורחימו היו סלקין לעילא והיו מאירים את כל העולמות. השבחות שלו... הימים טובים שלו... בקיצור: הוא האיר את כל העולם! נו, וכי אין הוא ראוי לכבוד? הוא ראוי לקבל את הכבוד הגדול ביותר! והכבוד הזה הוא אור גדול שמאיר את הנשמה וזהו שכרו של הצדיק בעולם העליון.

הללו כל שייכות עם ענווה, להיפך, הם מחשבות של גאווה והתנשאות 'אין שטיק גאווה'. (כמו שהתבאר במקום אחר).

מאיך גיסא הצדיק נשאר תקיף בדעתו ואומר: "לא!!! איני מאמין לדברי היצר הרע! הדיבורים הללו הם דברי יאוש גרידא! ואין כל מקום וסיבה להתייאש 'יאוש איז נישט פארהאן! איני נשמה אבודה כלל! כל אחד יש לו תיקון!

הבחנה מהו המקור של המחשבה 'חטאתי ופשעתי'

זהו הכח של 'תקיפות הדעת' שהצדיק משתמש בו כל ימיו עלי אדמות, הוא יודע בנפשו דבר אחד: "אני צריך לעבוד את השם בשמחה! אני צריך ללמוד ולהתפלל בשמחה וטוב לבבו!". וממילא הוא יודע להבחין ולהכיר היטב כל מחשבה שחולפת ועוברת בראשו - מה מקורה ושורשה.

אם הפועל יוצא של המחשבה 'אני חוטא ופושע ורחוק מהקב"ה' הוא,

על פי תורה גם הרשע הגדול ביותר יכול לחזור בתשובה ולתקן את פגמיו - יהיה מצבו אשר יהיה. כי התורה אומרת לנו שהקב"ה הוא 'רוצה בתשובה!' אם אדם אמר 'סלח לנו' הרי תיכף ומיד מחל לו הקב"ה על עונותיו וכבר יכול לסיים דבריו 'בשם ומלכות' ולומר 'ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח'!

הצדיק מעולם לא נתן לעצמו להתפתות מהיצר הרע! תמיד בכל דרכיו עמדה לו הישרות של התורה. הרבה אנשים נופלים בבלבולים - זה מבלבול זה וזה מבלבול אחר - אבל הצדיק היה תקיף ואיתן בדעתו ולא נפל לשום בלבול. הוא עבר את כל המעברים עם אמונה וביטחון ולא הניח לשום דבר לבלבל את דעתו. נו, וכי אינו ראוי לכבוד? אפילו השכל האנושי מבין שהוא ראוי לכל הכבוד שיש בעולם

העבודה שלו, מתורתו ותפילתו ומכל דבר שבקדושה, ומזה גופא יכול לרדת עד שאול השם יתברך יצילנו. אמנם טרם נגמרה הירידה והנפילה שלו, כי כיוון שהגיע למצבו האמור, הוא יתחיל לחפש אחר האשמים בכישלונותיו, כי זהו הרי כלל גדול שאדם עצמו אף פעם לא אשם... הוא מוכרח לחפש מישהו שעליו יטיל את האשמה.

בתחילה יאשים את אביו אח"כ ימשיך ויאשים את רבו, ואם ימשיך בדרך זה יטעון שהקב"ה הוא האשם במצבו חס ושלום, וכדברי הפסוק (משלי יט, א) "אָנֹכֶת אָדָם תְּסַלֵּף דְּרָכּוֹ וְעַל ה' יִצְעַף לְבוֹ". הוא יגיע לידי כך שיחשוך בהקב"ה שהוא הוא האשם במצבו ואינו מתנהג עמו כראוי. הוא תמיד ינסה למצוא ראיות ולהוכיח שאין מתנהגים איתו מן השמים כדבעי: "הנה אתה רואה?! הקב"ה מתכוון לרעתי!". כי היצר הרע אינו מפרד מכלום ואינו ירא לדבר אל האדם דברים כאלה, וכך ירד האדם מדחי אל דחי רח"ל.

וכל זה היא תוצאה מכך שלא היתה לו תקיפות הדעת - הוא 'האמין' ליצר הרע. לא היה לו להאמין ליצר מהרגע הראשון, הטענות של היצר הרע לא היו צריכים להיות אצלו 'מדובר' כלל! כי התורה הלא היא קובעת לאמר: שאין שום מקום ליאוש! על פי תורה גם הרשע הגדול ביותר יכול לחזור בתשובה ולתקן את פגמיו! תורת אמת הרי רק מחזקת כל האדם - יהיה מצבו אשר יהיה. כי התורה אומרת לנו שהקב"ה הוא 'רוצה בתשובה!' אם אדם אמר 'סלח לנו' הרי תיכף ומיד מחל לו הקב"ה על עונותיו וכבר יכול לסיים דבריו 'בשם ומלכות' ולומר 'ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח!' זהו עיקר הטענה שיש על האדם: "למה אתה מתחכם להיות יותר חכם מהתורה עצמה? למה אתה מאמין ליצר הרע?"

האדם עלול להאשים את הקב"ה רח"ל
התוצאה הראשונה - אחר שאדם מייאש עצמו - היא שמתרשל ומתרפה בכל סדר

ג.

צורי ולא עולתה בו: אין אנו מבינים כלום בדרכי ההנהגה העליונה

לזאת להיות באמת איש מעלה, ובאים מטעם הנהלת הישיבה לרב הזה ושואלים "אנו רוצים לדעת על אדם זה האם הוא ירא שמים? האם אכן ראוי הוא להיות משפיע בישיבה? הוא עובד השם? הוא בעל אחריות?" הרב מהרהר לעצמו, הרי אי אפשר להטעות אותם, אם שואלים אותי הרי אני מחויב לענות את האמת ואז הוא עונה להם: "שלדעתי אינו מתאים להיות המשגיח או המשפיע" וכמובן שסתם את דבריו ולא פירש יותר. טרם צאתם הוא פונה אליהם ומזהיר אותם "הזהר והשמר שלא יחזרו דברי אלו לאדם זה! בשום אופן אסור שהדברים שאמרת לך כעת יעברו הלאה!"

האם הרב הוא אחד כפה ואחד כלב

מעשה שהיה כך היה, ודברי הרב חזרו והגיעו לאוזני המקורב, ולא רק בדרך של שמועה רחוקה, אלא שהביאו לו מכשיר הקלטה - שהניחו שם שלא בידיעת הרב - וכך הוא שומע את כל השיח שהיה בחדר הרב. שומעים בבירור, אין שהרב אומר בהדיא, שזה המקורב אינו ראוי לקבל את המינוי בישיבה. כעת כבר אין בידי הרב להתחמק (כי באמת אם היה באפשרותו, היה על הרב מצוה להכחיש את הדברים ולומר לא היו דברים מעולם, כי אם הרב הזהיר אותם בפירוש שלא יעברו את דבריו והם עברו על רצונו, מותר לו להחזיר את דבריו ולהכחישם מכל). המקורב יודע כעת מה הרב חושב עליו ועד כמה הוא מעריך אותו.

נו, כעת יש לו קושיא גדולה על הרב: כאן אתה מראה לי קירוב עצום, אתה מראה לי פנים של חיבה והערכה, אתה מחזק אותי ומקשיב לכל התורות שלי, ומצד שני אתה הולך מאחורי הגב שלי ואומר שאיננו ראוי להיות משגיח?

שלא אוכל לעבוד את הקב"ה בזריזות ובשמחה ובהתלהבות, אם כך יודע אני, שמקור המחשבה הזאת הוא מהסטרא אחרא. ואם כן אפוא צריך אני להשליך את המחשבות הללו לעזאזל... זהו שקר וכזב, הכל הבלים.

מאיידך אם עוברת אצלו מחשבה, שהוא נוכח לראות שהיא גורמת לו להתחזק ולעבוד את השם בשמחה ובחיות, בביטחון ובהתלהבות, היא נוסכת בקרבו כוחות חדשים ורעננים, הרי איגלאי מילתא - לכאורה - שהיא מחשבה טובה שמקורה מהיצר טוב.

התורה קובעת שיש תשובה בכל מצב

מי שמתרפה אחר עצת היצר - הוא 'קונה' את הרגשת האיאוש שהיצר 'מוכר' לו - עלול לרדת מטה מטה עד שאול תחתית. כמו 'מכונה' שאם חלק אחד מתקלקל שוב גם שאר החלקים אינם עובדים כהוגן, כך גם האדם - אם נופל ליאוש - הוא הולך ומשתבש כל כך שכבר לא יהיה עם מי לדבר.

אין לנו שום השגה בהנהגה העליונה

צריך לדעת כי ההנהגה של הקב"ה היא הנהגה נסתרת, הקב"ה מנהיג את עולמו בחכמתו יתברך ואין לנו שום השגה ולא יכולת להבין בזה דבר. אדם צריך להיות 'תקיף בדעתו', תקיפות ביסודות האמונה, ולא להיגרר אחר כל סוגי הקושיות; כדברי הזוה"ק (ח"א, קפ"ט): שאדם צריך להיות 'תקיף כפרזלא בהאי עלמא' - חזק ואיתן כברזל ולא לתת לעצמו ליפול בשום בלבול הדעת.

משל לדבר:

כדי להבין איזה 'פנים' יש לאדם שחושד את הקב"ה שמתכוון לרעתו חלילה, נמחיש זאת בדרך משל: מעשה ברב הקהילה נכבדה, שהיה לו קשר טוב עם אנשי קהילתו, הם נוכחו לראות בכל עת עד כמה רבם מסור ונאמן לכל צרכיהם, הם מרגישים שהרב חש אליהם רגשי הערכה ואהבה, וכך גם הם מצידם נאמנים אליו ואוהבים אותו עד מאד.

אמנם אחד מבני הקהילה היה 'המקורב' של הרב, איתו היה לו קשר אדוק וחזק ביותר. והנה אדם זה דרכו היה לעשות רושם ולהעמיד פנים כאילו שהוא אדם כליל המעלות, ממש תכלית השלימות... והרב מצידו, אינו אומר לו דבר, גם הוא מעמיד פנים לעומתו, כאילו שגם אצלו הוא נחשב לאדם נכבד וחשוב, וכך אכן הוא מתייחס אליו לפי חשיבותו הרמה. הוא מראה לו שהוא מעריך אותו, הוא כסדר מחזק אותו ומאזין לחידושים שלו... המקורב הזה משוכנע שאכן הרב מעריך אותו כאיש נכבד ורם המעלה.

ויהי היום, והמקורב הזה רוצה להתמנות למשגיח ומשפיע באיזה ישיבה. נו, הרי צריך

ובוודאי שהמשמעות הדבר הוא כך וכך...! הרב הזה נהיה מופרך אצלו מכל וכל, הוא כבר לא רוצה להביט לעברו כלל, הוא מנתק באחת כל שייכות וקשר עמו.

איש ההמון אינו עומד על דעת הרב שלו

הבה נשאל את עצמנו את השאלה הזאת: האם הרב הזה אכן מופרך? לכאורה היה מקום לומר שאכן התנהגות זו אינה ראויה כלל, להיות אחד כפה ואחד בלב? זה מופרך לגמרי! אבל כל זה נכון רק אם לא יודעים מהו גדר של רב אמיתי, אדם מן השורה קשה לו להבין את המהלך של הרב.

האמת הוא - שאכן על הרב היה לעשות כפי שעשה! כי הרב יודע ומבין שכל הסדר איך שהוא מתנהג עם הלה, הוא לטובה עבורו גם ברוחניות וגם בגשמיות. כי אדם זה מחשיב את עצמו מאד ולא יאות לו לרדת מן העץ הגבוה ומכל הדמיונות שהוא שרוי בהם, ולא יתרצה לקבל מוסר מהרב וממילא אין לרב כל ענין לומר לו דברי מוסר ותוכחה. אמנם מה שביד הרב לעשות זה, לשמור על קשר טוב וחזק איתו ולקוות שתצמח עבורו המקורב הזה איזה תועלת רוחנית ע"י קשר זה.

אין סתירה בהנהגת הרב

ובאמת הדברים עמוקים יותר: הרב הוא אדם נעלה, הוא יודע שבני אדם יש להם חסרונות, גם על עצמו הוא רואה חסרונות. אצלו אין אדם מופרך מחמת שאין לו מידות טובות או אינו בעל אחריות וכדומה, כי אדרבה הרב - מפני שהוא אדם נעלה - יודע שטבעו של אדם להיות מלא חסרונות. וממילא מה שהוא מראה לו אותות חיבה ורעות, אין זה פנים של שקר, כי באמת הוא אוהבו בלב ונפש!

הוא מעריך אותו ואוהב אותו, לא מחמת מעלותיו אלא מחמת אהבת ישראל! הוא יודע שאדם זה יש לו חסרונות, אבל אדם בעל חסרונות, לא נחשב אצלו לאדם שאינו יקר ואוהב.

המקורב לעומת זאת, חושב שמחמת שהרב יודע את חסרונותיו, אם כן מתברר למפרע כי כל מה שהראה לו פנים מסבירות עד עתה, היה רק מהשפה ולחוץ. אבל באמת הוא אינו מבין כלל את עדינות נפשו של הרב; שיכול לדעת ולראות את כל חסרונותיו והוא עדיין אוהב אותך הרבה יותר ממה שאתה משער שהוא אוהב אותך! הוא מעריך אותך יותר ממה שאתה משער שהוא מעריך אותך! הוא רואה את המעלות האמיתיות שלך והוא יודע להעריך אותם, והחסרונות שלך אינם סיבה אצלו שתהיה מופרך מחמתם.

ישנם הרבה אנשים שיש להם חסרונות! וכי מה חשבת שהוא חושב שאתה הרבי רבי אלימלך... לא! הוא אכן מעריך אותך מאד, אבל הוא יודע שאינך הרבי רבי אלימלך, ועוד יש לך הרבה על מה לעבוד. ואם תשאל למה המליץ שלא לתת לך את תפקיד המשפיע בישיבה? כי אכן אינך ראוי כלל להיות משגיח! אסור לו להכשיל את כל הישיבה לכבודך! אבל הגם שלפי דעתו אינך מתאים להתמנות למשגיח הוא עדיין מעריך אותך מאד ואין זה סתירה כלל וכלל. נמצא שכל 'הקושיה' העצומה שיש לך על הרב שלך אינו אלא כסילות, אין כאן לא קושיה ולא פירכא ולא כלום!

את הרב אינך מבין לא כל שכן את הקב"ה

כן הוא הדבר גם בנמשל: אדם יש לו לפעמים קושיא על דרכי הנהגה העליונה: למה הקב"ה מתנהג עימי כך וכך? הוא חושב שהקב"ה אינו מתנהג איתו כראוי לו. הנה יבוא ויקח מוסר מן המשל דלעיל: אם אינך יכול להבין את הרב שלך - שהוא בשר ודם כמוך - איך אתה מתיימר להבין את דרכי הנהגה העליונה?! אם היית בא בטענות הללו על דרכי הרב, היה זה כסילות וטפשות, נו, אתה כבר יכול להבין עד כמה מופרך היא להקשות על הנהגה העליונה, אין לזה ידיים ורגליים 'סאיז' גארניש מיט נישט'. אלא מאי? היצר הרע מבבלב את דעתך, ואין לך תקיפות הדעת ואתה מתבלב.

מי שעמד נגד בלבולי היצר זוכה לכבוד

הצדיק מעולם לא נתן לעצמו להתפתות מהיצר הרע! תמיד בכל דרכיו עמדה לו הישרות של התורה. הרבה אנשים נופלים בבלבולים - זה מבבלבול זה וזה מבבלבול אחר - אבל הצדיק היה תקיף ואיתן בדעתו ולא נפל לשום בלבול. הוא עבר את כל המעברים עם אמונה וביטחון ועם כל היסודות של תורה ולא הניח לשום דבר לבבלב את דעתו.

נו, וכי אינו ראוי לכבוד? אפילו השכל האנושי מבין שהוא ראוי לכל הכבוד שיש בעולם. אם כן בוודאי לפי ההשגות של עולם האמת ששם יודעים להעריך כל ענין רוחני כראוי, מגיע לו עולם ומלואו של כבוד - וזהו כבוד אמיתי. אשרי האדם שזוכה לכך! צריכים אם כן להתחיל לעבוד על כך כבר בימי הנעורים, כדי שיצליחו לצאת מהעולם הזה עם ניצחון ולזכות לכבוד האמיתי. והיינו להיות כלי לגילוי כבוד ה' בעולם.

• הרה"ק ר' יהודה'לע מדויקוב ז"ע היה דבוק מאד בחזו"א, והיה מדבר עליו הרבה, ואמר כי ראה אצלו הרבה מדרגות רמות. והחזו"א מצידו גם היה מחשיב מאד את רבי יהודה'לע.

הכרתי את החסיד ר' אהרן אשער ע"ה שהיה במקורו חסיד דויקוב, ואחר המלחמה היה מסתובב הרבה אצל רבי יהודה'לע שהיה מקורבו מאד. וסיפר לי ר' אהרן, כי פעם היה אצל החזו"א וסיפר לו כי הוא מסתובב אצל רבי יהודה'לע, אמר לו החזו"א בנעימות: 'אה רבי יהודה'לע רבי יהודה'לע! דער אדם השלם דער אדם השלם!'

בזמן בניית שיכון וויזניץ בעיר בני ברק, רצו למנות את רבי יהודה'לע להיות הרב של השיכון, שהרי היה גאון ויודע לגדול בתורה, והיה גדול החתנים של הרה"ק האמרי חיים ז"ע, אבל הוא לא רצה כלל בדבר. הלכו העסקנים אל החזו"א, וביקשו ממנו שיפעל אצלו לקבל את הרבנות. ואכן כאשר הגיע רבי יהודה'לע אצל החזו"א, שאל אותו החזו"א למה אינו רוצה לקבל את הרבנות עליו, הרי הוא דבר טוב. ענה לו רבי יהודה'לע בחכמה: 'דער רב זאל וויסן, אז אויב איך וועל זיין רב, וועל איך כמה זאכן נישט פסק'נען ווי דער רב, נאר איך וועל פסק'נען ווי דער חתם סופר' (שידע הרב, כי אם אהיה הרב, הרי בכמה דברים לא אפסוק כשיטתו, אלא כשיטת החתם סופר) - שהרי רבי יהודה'לע היה אדוק מאד בתורת החתם סופר. אמר לו החזו"א: 'אויב אזוי נעם עס טאקע נישט אָן' (אם כן, אל תקבל זאת).

• פעם שהה רבי יהודה'לע אצל החזו"א, ואחר זמן מה נפרד ממנו החזו"א לשלום, והתנצל כי הולך הוא לאכול ולכן הוא פוטר לשלום. אמר לו רבי יהודה'לע: 'מדארף דאך אויך זען ווי דער רבי עסט' (צריכים גם לראות איך הרבי אוכל), הסכים עמו החזו"א, ואמר לו: 'דו ביסט גערעכט, מדארף זעהן ווי א רבי עסט אויך' (אתה צודק, אכן צריכים לראות גם איך הרבי אוכל), ונתן לו החזו"א רשות לשבת אצלו לראות איך הוא אוכל.

• היה רב אחד שדר בעיר בני ברק שלמד בצעירותו בישיבה ב'ראדין' אצל הגה"ק בעל חפץ חיים ז"ע, פעם אחת אמר החפץ חיים לתלמיד זה: 'כי עדיין אין הנך יודע איך לנהוג בעטיפת הטלית, וכדאי יהיה לך לראות איך הנני מתעטף בציצית'. [כי החפץ חיים היה מתעטף בטלית ומתעטר בתפילין בעודו בביתו, וכך היה בא לבית הכנסת, ולא היו רואים איך הוא מתעטף בטלית]. קיבל התלמיד את הדברים, ולמחרתו התייצב בביתו של החפץ חיים ואכן ראה איך הוא מתעטף בטליתו, אבל זה היה פלא אצלו ועדיין לא הבין מה רצה החפץ חיים ממנו. שנים ארוכות אחר כך כאשר כבר היה בארץ ישראל, ניגש אליו פעם החזו"א, ואמר לו: 'אתה הרי למדת בראדין, וכי ראית פעם איך היה החפץ חיים מתעטף בטלית?' מיד ענה זה הרב בחיוב, שהרי החפץ חיים הראה לו זאת, והראה לחזו"א בדיוק על פי זכרונו.

• אחד מגדולי הדורות האחרונים שהקב"ה הותיר לנו לפליטה אחר החורבן הנורא, היה הגאון מרן בעל חזון איש ז"ע, שעלה לארץ ישראל עוד לפני המלחמה וקבע משכנו שם עד פטירתו, וזכה להעמיד את הדת על תילה בכמה וכמה עניינים. והנה החזו"א היה מיוחד בגודל יגיעתו בתורה, בדרכו המיוחדת ללמוד כל דבר מן השורש, בכיורו שיטות הגמ' והראשונים מן המקור בבחירות מיוחדות. והיה זה מפלאי ההשגחה העליונה, שדווקא הוא היה הגדול שנשלח לארץ ישראל באותה התקופה. כי באותם שנים התרחב מאד הישוב היהודי בארץ ישראל, והיו צריכים להרבה בירורי הלכות בענייני זרעים והמצוות התלויות בארץ, והם עניינים שכמעט שלא עסקו בהם רבותינו הפוסקים בדורות האחרונים, ולא דנו עליהם כמעט בספרי התשובות. ולכן היו צריכים לברר הלכות אלו מן היסוד, מדברי חז"ל והראשונים עד ההלכה למעשה. וממש באותה תקופה סיבב ההשגחה העליונה שמרן החזו"א יגיע לארץ ישראל, אשר כלל דרך לימודו היה באופן זה, מן היסוד עד להלכה, והוא הקים עולה של תורה בכל הלכות אלו ברוחב דעת תורתו.

• דרכי לימודו של החזו"א היה בהתמדה עצומה, ביגיעת מוחו הכביר, וביגיעת הגוף עד כלות כוחותיו ממש, וכידוע כי פעמים רבות היה בא לידי אפיסת הכוחות כפשוטו אחר סדר לימודו, עד שהיה מוכרח לאכול או לשתות קימעה בלי ברכה מפני פיקוח נפש.

• כ"ק מרן רבינו ז"ע אמר לנו שהיה בדעתו לנסוע לארץ ישראל בשנים הקודמות, ואחד מן הטעמים לכך היה, מפני שרצה להכיר את החזו"א, אלא שלא אסתייעא מילתא. והיה כ"ק רבינו אומר כי החזו"א היה קרוב מאד אל דרך החסידות, ולימוד תורתו היה משולבת עם עבודת ה', וכך גם בענייני עבודת הלב. ובכמה הנהגותיו היתה דרכו דומה ביותר לדרך החסידות. וכן ידוע כי היה מעריך את החסידות ומחבב מאד את החסידים, וכמה פעמים אמר לשואלי עצתו לשלוח את בניהם אך ורק אל מוסדות הלימוד של החסידים.

הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל היה תלמיד חכם ומקובל, ופעם בהיותו אצל החזו"א ביקש לשמשו ולהגיש לפניו טיי". אמר לו החזו"א כי אין זה מתאים שיהודי כמוהו ישמש אותו, שהרי הוא תלמיד חכם ואיש צורה. ענה ר' אשר זעליג ואמר לו כי הנה אליעזר עבד אברהם היה 'זקן ביתו ומושל בכל אשר לו' (בראשית כד, ב) ומבואר בדברי חז"ל (יומא כח:) שהיה 'זקן ויושב בישיבה' ו'מושל בתורת רבו', הרי שהיה ראש ישיבה גדול. וכל זה לא גרם לו לצאת מכלל ארור לכלל ברוך, כי עדיין אמר לו אברהם אבינו 'אתה ארור' (ב"ר טז, ט). אבל אחר כך על ידי ששרת באמונה את רבו, יצא מכלל ארור לכלל ברוך (שם טז, ט). הרי שגדולה שימושה של תורה יותר מלימודה' (ברכות ג:), ולכן מבקש הוא לשרתו והוא לו חשיבות גדולה יותר מלהיות 'זקן ויושב בישיבה'. הסכים לו החזו"א, והתבטא ואמר: 'דרכי החסידים עמוקים ביותר', והרשה לו לשמשו.